

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20Co/52/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8720202636
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8720202636.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a členov senátu JUDr. Daniely Babinovej a JUDr. Viery Kandrikovej v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX/XX, D., zastúpeného Advokátska kancelária Beňová, s.r.o., Blumentálska 8, Bratislava, IČO: 47 232 366, proti žalovanému: 1) E. F. B., nar. XX. X.XXXX, bytom G. XXXX/XX, H. X) F. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. XXXX/XX, zastúpenému Hudzík & Partners s.r.o., advokátska kancelária, Mnoheľova 830/15, Poprad, IČO: 47 251 654, o vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu práva prechodu a iné s prísl., o odvolaní žalovaných proti rozsudku Okresného súdu Poprad sp.zn. 12C/36/2020-195 zo dňa 11.05.2022, takto

rozhodol:

I. Potvrďuje sa rozsudok.

II. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodne súd I. inštancie samostatným rozhodnutím v konečnom rozhodnutí.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým čiastočným rozsudkom rozhodol tak, že:

„I. Súd určuje, že žalobkyňa ako vlastníčka nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území D. zapísaných I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva číslo XXX ako parcely registra "E" parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 189 m² nadobudla vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve vlastníka pozemkov parcel registra "E" parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 189 m² na prechod pešo cez pozemok nachádzajúci sa v katastrálnom území D., zapísaný I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva číslo XXX ako pozemok parcela registra "E" parc. č. XXX/X - záhrada o výmere 93 m² v rozsahu podľa Geometrického plánu na zriadenie vecných bremien na pozemkoch K-NC p.č. XXX/X K. XXXX/X v prospech vlastníka pozemku KN-E p.č. XXX/X vyhotoveného spoločnosťou L. H. M., G. XXXX/XX, H., vyhotoveného dňa 1.7.2021 a úradne overeného I. J. D. H., katastrálnym odborom dňa 19.7.2021 pod číslom L./XXXX.

II. O náhrade trov konania súd rozhodne v konečnom rozhodnutí.“

Svoje rozhodnutie odôvodnil najmä tým, že žalobkyňa sa žalobou doručenou súdu dňa 9.9.2020 domáhala, aby určil na nehnuteľnosti žalovaných nachádzajúcej sa v katastrálnom území D., zapísanej I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „C“ parc. č. XXX/X - záhrada o výmere 93 m², vecné bremeno práva prechodu v prospech nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území D., zapísaných I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „E“ parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 189 m²

Zároveň žiadala, aby súd prvej inštancie uložil povinnosť žalovaným obnoviť lávku umožňujúcu prechod z nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území D., zapísanej I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „C“ parc. č. XXX/X - záhrada o výmere 93 m², na nehnuteľnosti navrhovateľky nachádzajúcej sa v katastrálnom území D., zapísané I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „E“ parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 189 m², a to v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Sformulovala tiež alternatívny petit v znení, aby súd určil na nehnuteľnosti žalovaných nachádzajúcej sa v katastrálnom území D., zapísanej I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „C“ parc. č. XXX/X - záhrada o výmere 93 m², vecné bremeno práva prechodu v prospech nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území D., zapísaných strana I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako pozemok, parcela registra „E“ parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - Orná pôda o výmere 189 m² a zároveň žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyne sumu 2000,-eur titulom náhrady škody, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Žalobu v písomnom podaní odôvodnila tým, že sa domáha určenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu a uplatňuje svoj nárok na náhradu škody, ku ktorej došlo neoprávneným odstránením lávky vo vlastníctve žalobkyne zo strany žalovaných. Naliehavý právny záujem odôvodnila správaním žalovaných, ktorí odstránili prístupovú lávku k jej nehnuteľnostiam, ktorá bola v prospech nehnuteľnosti žalobkyne zriadená od roku 1976 a ktorá bola tak právnym predchodcom žalobkyne ako aj ňou užívaná. Napriek dlhodobému stavu, kedy došlo k akceptácii vecného bremena zo strany žalovaných, ako aj ich právnych predchodcov, žalovaní jej bránia v práve prechodu, na základe čoho sa otázka práva žalobkyne prechodu cez pozemok žalovaných stáva spornou, a je tu založená potreba stanoviť jasný rámec práv a povinností zo strany súdu. Žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX, k. ú. D.. Od r. 1976 jej právny predchodca, otec N. A. a následne aj ona, užívali ako jediný prístup k pozemkom žalobkyne, prechod cez susednú nehnuteľnosť, ktorá je toho času vo vlastníctve žalovaných zapísaná na LV č. XXX. Právo prechodu užívali na tom základe, že uznesením Miestneho národného výboru vo D. č. XXX/XX O. G. XX.X.XXXX dostal otec žalobkyne súhlas na postavenie lávky cez príľahlý potok s tým, že následne bola dňa XX.XX.XXXX spísaná kúpna zmluva medzi ním ako kupujúcim a p. A. K. ako právnou predchodkyňou žalovaných ako predávajúcou, podľa ktorej právna predchodkyňa predala otcovi žalobkyne do osobného vlastníctva pozemok vo výmere 10 m² a prechod cez jej nehnuteľnosť. Právo prechodu bolo žalobkyňou vykonávané na základe vyššie uvedených skutočností dobromyseľne, nerušene a nepretržite pre seba po dobu dlhšiu ako 10 rokov s tým, že uvedený stav bol rešpektovaný aj ostatnými obyvateľmi obce. Uvedenú skutočnosť potvrdzuje aj písomné vyjadrenie starostu I. D. O. G. X.X.XXXX, v ktorom sa obec vyjadrila k predmetnej otázke tak, že žalobkyňa má povolenie na prechod cez lavičku na parcely KN XXX/X K. XXX/X, ktorých je vlastníčkou. Povolenie na postavenie lavičky cez potok na tieto parcely dostal p. N. A. v roku XXXX na základe uznesenia MNV. Od roku 1976 až doposiaľ užíva p. B. túto lavičku na prechod na svoje parcely. Po smrti N. A. dňa 10.5.1990 sa žalobkyňa stala výlučnou vlastníčkou predmetných nehnuteľností s tým, že naďalej nepretržite a nerušene využívala oprávnenie zodpovedajúce vecnému bremenu práva prechodu cez pozemok žalovaných ako svoje vlastné. Využívanie oprávnenia zodpovedajúceho vecnému bremenu využíva po dobu dlhšiu ako 10 rokov malo za následok, že došlo zo strany právneho predchodcu žalobkyne a následne aj samotnej žalobkyne k vydržaniu práva zodpovedajúceho právu vecného bremena - právu prechádzať cez pozemok žalovaných. Dobromyseľnosť oprávnených osôb potvrdzuje aj vyjadrenie I. D. zo dňa 26.5.2020. Napriek uvedenému žalovaní jej právo nerešpektujú, navyše zasiahli do jej vlastníckeho práva formou zbúrania dlhoročnej lávky cez pretekajúci potok, oddeľujúci pozemky účastníkov sporu. Jej snaha o mimosúdne riešenie sporu nebola úspešná. V danom prípade sa nejedná ani o právo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb. Žalobou sa domáha aj náhrady škody prostredníctvom uvedenia žalovanými zničenej lávky zabezpečujúcej právo prechodu do predošlého stavu. Žalovaní protiprávne odstránili lávku cez potok, rozdeľujúci pozemky žalobkyne a pozemky žalovaných, ktorá bola vybudovaná na základe udeleného súhlasu bývalého N. I. D. v roku 1976 a bola užívaná po dobu viac ako 40 rokov. Lávka bola vybudovaná na základe riadneho povolenia príslušného správneho orgánu. Bola vo vlastníctve právneho predchodcu žalobcu. Žalobkyňa na základe univerzálnej sukcesie po smrti právneho predchodcu žalobkyne, sa stala jej výlučným vlastníkom. Právo prechodu bolo žalobkyňi v rámci uvedenej univerzálnej sukcesie priznané aj v rámci kúpnej zmluvy zo dňa XX.XX.XXXX. Žalovaní nedisponovali žiadnym právnym titulom oprávňujúcim ich odstránenie lávky v jej vlastníctve, ich postup bol protiprávny a neoprávnené zasiahol do jej vlastníctva. Došlo k vzniku škody na jej strane. Je daná príčinná súvislosť medzi vznikom škody (v podobe zničenia

lávky vo vlastníctve žalobkyne) a neoprávneného postupu žalovaných, ako aj ich zavinenie. Došlo tak k naplneniu všetkých podmienok zodpovednosti za škodu. V prípade, že ak by súd dospel k záveru, že uvedenie do predošlého stavu nie je možné a je nutné žiadať náhradu škody, tak si žalobkyňa pre tento prípad v rámci alternatívneho petitu uplatňuje náhradu škody spojenú s uvedením lávky do predošlého stavu vo výške 2.000,- eur, ktorá predstavuje aj samotnú výšku škody.

Podaním zo dňa 20.8.2021 žalobkyňa požiadala súd o pripustenie zmeny žaloby jej doplnením petitu v časti vecného bremena v odkaze podľa geometrického plánu na zriadenie vecných bremien na pozemkoch KNC p.č.XXX/X K. XXXX/X v prospech vlastníka pozemku KNE č. XXX/X vyhotoveného spoločnosťou L. H., M., G. XXXX/XX, H., vyhotoveného dňa 1.7.2021 a úradne overeného I. J. D. H., katastrálnym odborom dňa XX.X.XXXX H. P. L./XXXX.

Podaním zo dňa 30.3.2022 žalobkyňa podala ďalší návrh na zmenu žaloby s tým, že žalobkyňa ako vlastníčka nehnuteľností nachádzajúcich sa v k.ú. D., zapísaných I. J. H., katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX ako parcely registra E, parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 248 m² a parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 189 m² nadobudla vydržaním právo zodpovedajúceho vecnému bremenu spočívajúce v práve vlastníka pozemkov parcely registra E XXX/X K. XXX/X na prechod pešo cez pozemok nachádzajúci sa v k.ú. D. a iné.

Žalovaní podali vzájomný návrh na zrušenie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu prechodu s odôvodnením, že ak by súd dospel k záveru, že vecné bremeno na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalovaných vzniklo vydržaním, vzhľadom na ich argumentáciu obsiahnutú vo vyjadrení, žiadajú o zrušenie práva prechodu v prospech žalobkyne s tým, že súd zruší na nehnuteľnosti žalovaných nachádzajúcej sa v k. ú. D., zapísanej na LV č. XXX ako pozemok - parcela registra „C“ č. XXX/X - záhrada o výmere 93 m² vecné bremeno práva a prechodu v prospech nehnuteľností nachádzajúcich sa v k. ú. D., zapísaných na LV č. XXX ako pozemok - parcela registra „C“ č. XXX/X - orná pôda o výmere 248 m² a parcela č. XXX/X - orná pôda o výmere 189 m².

Vo všeobecnosti je možné vecné bremeno charakterizovať ako vecné právo, ktoré obmedzuje vlastníka nehnuteľnej veci v prospech niekoho iného tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Vyznačuje sa tým, že spočíva v obmedzení vlastníka nehnuteľnosti buď na prospešnejšie využívanie nehnuteľnosti iného konkrétneho vlastníka, alebo na prospech určitej fyzickej alebo právnickej osoby. Toto obmedzenie je späť so zaťaženou nehnuteľnosťou (obmedzenie vlastníka) v prospech panujúcej nehnuteľnosti. Práva zodpovedajúce vecným bremenám sú spojené buď s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti alebo patria určitej osobe (§ 151n a nasledujúce Občianskeho zákonníka).

Právnym dôvodom vzniku vecného bremena môže byť, rovnako ako u vlastníckeho práva zmluva, dedenie, rozhodnutie príslušného orgánu, zákon a vydržanie. Predpokladom vzniku vecného bremena vydržaním je nepretržitý výkon práva po dobu najmenej desať rokov, ak sú splnené aj ostatné podmienky podobné vydržaniu vlastníckeho práva, uvedené v § 134 Občianskeho zákonníka. Vylúčené je vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k nehnuteľnostiam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo vo vlastníctve zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka).

Subjektom práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sa môže stať ktorýkoľvek zo subjektov občianskoprávných vzťahov. Môže to však byť iba tá osoba, ktorá požíva ochranu podľa § 129 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka, t.j. tá, ktorá vykonáva právo zodpovedajúce vecnému bremenu pre seba (§ 129 ods. 1), pričom je vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere o tom, že jej takéto právo patrí (§ 130 ods. 1), t.j. že je oprávneným držiteľom. Ďalej musí ísť o spôsobilý predmet vydržania, pričom držba musí trvať po určitú dobu (10 rokov) nepretržite a je možné do nej započítať aj dobu oprávnenej držby právneho predchodcu držiteľa. Právne účinky vydržania nastávajú priamo zo zákona, čo znamená, že splnením uvedených podmienok nielen vzniká právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ale vzniká aj jemu korešpondujúca povinnosť z vecného bremena. Týmto okamihom sa menia právne vzťahy držby zodpovedajúcej vecnému bremenu na právny vzťah z vecného bremena.

Predpoklady vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sú totožné s predpokladmi nevyhnutnými pre vydržanie vlastníckeho práva (§ 130, § 134 Občianskeho zákonníka). Ako je predpokladom dobrej viery u oprávneného držiteľa veci jeho presvedčenie, že mu vec patrí ako vlastníkovi, tak predpokladom dobrej viery u oprávneného držiteľa práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je presvedčenie, že mu právo zodpovedajúce vecnému bremenu prináleží. Toto presvedčenie musí byť podložené konkrétnymi skutočnosťami, ktoré ho k tomu oprávňujú. Oprávnený držiteľ práva zodpovedajúceho vecnému bremenu musí byť „so zreteľom ku všetkým okolnostiam“ v dobrej viere, že právo, ktoré k cudzej veci vykonáva, mu patrí, lebo riadne vzniklo alebo na neho riadne prešlo. Posúdenie, či držiteľ je v dobrej viere alebo nie je, treba vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka a vždy treba brať do úvahy, či

držiteľ pri bežnej normálnej opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal alebo nemohol mať po celú vydržiaciu dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu takéto právo patrí. Treba zdôrazniť, že dobrá viera vyjadruje vnútorný (psychický) stav držiteľa, ktorý sám o sebe nemôže byť predmetom dokazovania, avšak toto vnútorné presvedčenie, že nekoná bezprávne sa navonok prejavuje jeho konkrétnym správaním, čo už ale predmetom dokazovania a posudzovania byť môže. Treba však rozlišovať medzi tvrdením dobromyseľnosti a jej preukázaním, resp. medzi tvrdením o oprávnenej držbe veci alebo o oprávnenej držbe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (4 Cdo 110/2010). Nestačí skutočnosť, že sa niekto chová spôsobom, ktorým naplňuje možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu tak, že chodí alebo jazdí cez cudzí pozemok. To ešte neznamena, že je držiteľom vecného práva. Držiteľ musí byť v dobrej viere, že vykonáva právo zodpovedajúce vecnému bremenu (rozhodnutie NS ČR 22Cdo 1868/2000, č. 22Cdo 2919/2000).

Občiansky zákonník v znení od 01.04.1964 do 31.03.1983 v čase vyhotovenia dohody o kúpnej zmluve, uznával jediný spôsobom vzniku vecných bremien. Podľa § 495 ods. 1 OZ záložné práva a vecné bremená môžu vznikáť len zo zákona. V uvedenom období teda nemohli vzniknúť vecné bremená na základe zmluvy, ani vydržania. Zmluvné zriadenie práva prechodu alebo prejazdu cez určitú nehnuteľnosť bolo v uvedenom období prípustné, avšak iba v obligačnom vzťahu. Právo prechodu nemohlo byť zmluvne zriadené ako vecné právo (právo zodpovedajúce vecnému bremenu). Ak vtedajší právny poriadok nepripúšťal zmluvné zriadenie vecného bremena, právny predchodca žalobkyne, jej otec nemal pri uzatvorení dohody o

kúpno - predajnej zmluve zo dňa XX.XX.XXXX objektívny dôvod nadobudnúť vnútorné presvedčenie, že na základe uzavretej dohody je oprávnený vykonávať právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Ak by takéto presvedčenie mal, išlo by u neho o neospravedlivo omyl. Vôľa zmluvných strán smerovala po predchádzajúcom odsúhlasení obce o možnosti vybudovania lávky k prevodu vlastníctva časti nehnuteľnosti v prospech kupujúceho za účelom zabezpečenia prechodu z jeho pozemkov. Prakticky sa jednalo o výhodnejší (kratší) peší prechod do obce, hoci zo svojej nehnuteľnosti mal kupujúci možnosť vstupu aj na inú časť miestnej komunikácie v inej časti obce. Zabezpečiť si výhodnejší prechod do centra obce kúpnu zmluvou časti pozemku od iného vlastníka nie je možné bez ďalšieho vyložiť ako oprávnený vstup do držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, toľž pri dohode, že kupujúci si zodpovedajúcu časť pozemku sám ohradí v dohodnutej hranici. Je však pravdou, že daná zmluva nebola nikdy predávajúcim ani kupujúcim predložená na registráciu príslušnému notárstvu a preto nemala za následok zmenu vlastníckych vzťahov. Uzavretá zmluva vychádzajúca z jej obsahu nebola ani zmluvou obligačnou, ktorou by sa vlastník pozemku zaväzoval druhej osobe umožniť právo prechodu.

Občiansky zákonník v znení účinnom od 01.04.1983 prelomil predchádzajúcu zásadu, že vecné bremená môžu vznikáť len zo zákona alebo na základe zákona. V zmysle § 135c ods.1 OZ, v uvedenom znení pripúšťalo medzi iným zriadenie vecného bremena aj zmluvou a tiež nadobudnutie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu výkonom práva (vydržaním). Na účinnosť zmluvy bola potrebná aj registrácia štátnym notárstvom. Ani Občiansky zákonník v znení účinnom v tomto období nedával žiadny podklad pre vnútorné presvedčenie právneho predchodcu žalobcu, že právo prechodu cez spornú časť nehnuteľnosti vykonáva na základe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Medzi stranami kúpnej zmluve nedošlo k inej dohode ani modifikácii predchádzajúcej dohody. Z týchto dôvodov právny predchodca ani v uvedenom období nemohol byť pri zachovaní obvyklej opatrnosti subjektívne presvedčený, že spornú časť nehnuteľnosti užíva ako výkon práva vyplývajúceho z vecného bremena - nemal objektívny dôvod vychádzať z predpokladu, že prechádzaním cez spornú časť nehnuteľnosti realizuje právo, ktoré je obsahom zriadeného vecného bremena. Občiansky zákonník v znení od 01.01.1992 priniesol podstatnú zmenu čo do úvahy vydržania. Dňom 01.01.1992 mohol nadobudnúť vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu ten, kto mal toto právo v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov pred týmto dňom. Od uvedeného dňa vo všeobecnosti platí, že do doby, po ktorú mal oprávnený držiteľ vec v držbe, treba pre účely vydržania započítať aj dobu, po ktorú držal vec pred 01.01.1992. V danom prípade sa vyššie uvedené všeobecné konštatovanie netýka otca žalobkyne, ktorý ešte dňa XX.XX.XXXX zomrel (viď uznesenie NS SR Cdo/37/2018). Právo zodpovedajúce vecnému bremenu preto právny predchodca žalobkyne, jej otec vydržaním nenadobudol.

Žalobkyňa v čase smrti svojho otca nemala objektívny dôvod byť subjektívne presvedčená, že sama je dobromyseľným vykonávateľom práva vyplývajúceho z vecného bremena, obsahom ktorého je právo prechodu cez spornú časť nehnuteľnosti z dôvodu, pretože v roku 1990 sa nestala ešte vlastníkom panujúcich nehnuteľností parc. č. XXX/X K. XXX/X. Napriek uvedenému žalobkyňa fakticky vykonávala právo prechodu a v tomto práve jej nebolo nikým bránené.

Do oprávnenej nerušenej držby, výkonu práva zodpovedajúceho právu prechodu cez cudzí pozemok žalobkyňa mohla vstúpiť až na základe výsledku dedičského konania nadobudnutím vlastníctva parciel XXX/X XXX/X na základe dedičského rozhodnutia G. XX/XX (dedičské konanie po poručiteľke C. A.). Jej dobromyseľnosť vstupu do držby je možné vyvodiť z vnútorného presvedčenia, že nadobudnutím vlastníctva daných nehnuteľností nadobúda zároveň právo prechodu z uvedených parciel cez lavičku a nehnuteľnosť žalovaných (resp. ich právnych predchodcov) na obecný pozemok do obce v rovnakom rozsahu, ako prechod v minulosti využíval jej otec. Uplynutím zákonnej doby desiatich rokov od nadobudnutia dedičstva, teda v roku 2009 vychádzajúc z dedičského rozhodnutia G. XX/XX zaznamenaného na LV XXX k.ú. D., žalobkyňa ako vlastníčka parciel XXX/X XXX/X nadobudla právo zodpovedajúce vecnému bremenu práva prechodu peši cez pozemok parc. č. XXX/X (vecné bremeno in rem). Nie je sporným, na ktorom mieste bola lávka osadená, z ktorého na aký pozemok viedla a rovnako nie je sporné miesto prechodu cez pozemok t.č. žalovaných vzhľadom na vybudované oplotenie v danom čase pozemku par. č. XXX/X v mieste prechodu, ktoré vyúsťovalo na obecný pozemok (viď spracovaný geometrický plán, časť 1 a 2, fotodokumentácia). Žiadny z právnych predchodcov žalovaných od vstupu do držby v roku 1999 počas celej zákonnej desaťročnej vydržacej doby uplatňovaný výkon práva prechodu nespochybnil. Žalovaní sami dané právo spochybnili fakticky až v súdnom konaní.

Ak žalovaný spochybňuje dobromyseľnosť žalobkyne pri vstupe do držby predložením návrhu zmluvy o zriadení vecného bremena v roku 2019, z obsahu predžalobnej výzvy je zrejmé, že demontážou lávky zamedzili žalobkyni výkonu práva na prechod. Predložením návrhu dohody o zriadení vecného bremena mala žalobkyňa záujem formálne konštitucionalizovať existujúce právo do budúcnosti, ktoré sa v dôsledku konania žalovaných javilo sporným.

Nedeliteľnú súčasť súdneho rozhodnutia tvorí geometrický plán, ktorý v bode 1 vymedzuje jeho rozsah týkajúci sa zaťaženej parcely XXX/X vo vlastníctve žalovaných.

2. Proti tomuto rozsudku podali včas odvolanie žalovaní, ktorí navrhli odvolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Namietali, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia.

V odsekoch 30 až 32 napadnutého uznesenia súd prvej inštancie rozvádza, že v období od 01.04.1964 až do 31.03.1983 právny predchodca žalobkyne nemal pri uzatvorení dohody o kúpnopredajnej zmluve zo dňa XX.XX.XXXX objektívny dôvod nadobudnúť vnútorné presvedčenie, že na základe dohody je oprávnený vykonávať právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

V odseku 33 súd prvej inštancie uvádza (Občiansky zákonník po 01.04.1983) „Medzi stranami kúpnej zmluvy nedošlo k inej modifikácii predchádzajúcej dohody. Z týchto dôvodov právny predchodca žalobkyne nemohol byť pri zachovaní obvyklej opatrnosti subjektívne presvedčený, že spornú nehnuteľnosť užíva ako výkon práva vyplývajúceho z vecného bremena - nemal objektívny dôvod vychádzať z predpokladu, že prechádzaním cez spornú nehnuteľnosť realizuje právo, ktoré je obsahom zriadeného vecného bremena. Dňom 01.01.1992 mohol toto právo nadobudnúť, ale právny predchodca zomrel XX.XX.XXXX“.

Teda súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k záveru, že právny predchodca nemohol nadobudnúť právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

V tomto smere súd prvej inštancie poukazuje na rozhodovaciu činnosť NS SR.

Zlom v rozhodnutí súdu prvej inštancie nastáva v poslednom odstavci odseku 33, kde súd prvej inštancie rozoberá, kedy sa žalobkyňa dostala do oprávnenej nerušenej držby, a tento okamih nastal na základe výsledku dedičského konania nadobudnutím parciel XXX/X K. XXX/X.

Súd prvej inštancie uvádza, že: „Jej dobromyseľnosť vstupu do držby je možné vyvodiť z vnútorného presvedčenia, že nadobudnutím vlastníctva daných nehnuteľností nadobúda zároveň právo prechodu z uvedených parciel cez lavičku a nehnuteľnosť žalovaných na obecný pozemok do obce.“

V odseku 31 súd prvej inštancie uvádza, že: „posúdenie, či držiteľ je v dobrej viere alebo nie je, treba vždy hodnotiť objektívne, a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka a vždy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti a povahu prípadu od každého požadovať, nemal alebo nemohol mať po celú vydržaciu dobou dôvodné pochybnosti o tom, že mu takého právo patrí.“

V prvom rade je potrebné uviesť, že samotné dedičské konanie, na ktoré súd prvej inštancie poukazuje, samo o sebe nemôže zakladať skutočnosť, že žalobkyňa vstúpila do oprávnenej držby.

Súd prvej inštancie to ani náležite nevysvetlil, že prečo práve na základe výsledku dedičského konania mala žalobkyňa vstúpiť do oprávnenej nerušenej držby výkonu práva zodpovedajúceho právu prechodu cez cudzí pozemok.

To, že nie je sporné, na ktorom mieste bola lávka osadená, z ktorého pozemku viedla a na aký pozemok viedla nikto v konaní nespochybnil, to však bez ďalšieho nie je možné vnímať tak, že právo prechodu vzniklo.

Súd prvej inštancie rovnako presvedčivo nevysvetlil dobromyseľnosť vstupu do držby.

Dobromyseľnosť mala podľa súdu prvej inštancie v tom, že prechod v minulosti využíval otec žalobkyne. Táto skutočnosť však objektívne nemôže viesť k záveru, že na základe dedičského konania žalobkyňa vstúpila do oprávnenej nerušenej držby. To znamená, že ak sa niekto chová spôsobom, ktorý by zodpovedal právu vecného bremena teda prechádza cez cudzí pozemok, to ešte neznamená, že je držiteľom takéhoto vecného bremena. Vlastník pozemku mohol takýto prechod trpieť, avšak bez toho, aby k tomu vzniklo nejaké vecné právo. To okrem iného znamená, že je bez právnej relevancie tvrdenie súdu prvej inštancie, že žiadny z právnych predchodcov žalovaných nikdy výkon práva nespochybnila, že tak neurobili ani žalovaní, resp. že tak urobili fakticky až v súdnom konaní.

Žalovaní majú teda za to, že žalobkyňa nepreukázala všetky podmienky pre vydržanie práva vecného bremena podľa § 129 a § 130 Občianskeho zákonníka.

3. K odvolaniu sa vyjadrila žalobkyňa, ktorá navrhla odvolaciu súdu napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Okrem iného uviedla, že z odôvodnenia súdu prvého stupňa nepochybne vyplýva, že už len tým, že žalobkyňa užívala právo z vecného bremena a že mala vedomosť o zmluve, ktorá právo na prechod zakladala, bola dobromyseľná v tom, že dedením vstupuje do práv predchodcov. Novela Občianskeho zákonníka uskutočnenom zákonom č. 509/1991 Zb. účinnou od 01.01.1992 zakotvila možnosť vydržania vecného bremena a rovnako umožnila započítanie nepretržitej držby vykonávanej aj pred 1. januárom 1992, teda táto právna úprava „zlegalizovala“ vecné bremená zriadené aj počas obdobia, kedy to nebolo možné.

4. K tomuto vyjadreniu sa vyjadrili žalovaní, ktorí zotrvali na dôvodoch svojho odvolania.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“), vzhľadom na včas podané odvolanie preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a § 380 CSP, bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné.

6. Súd má obmedzenú dôkaznú iniciatívu, ktorá sa v Civilnom sporovom poriadku presúva na procesné strany. Obzvlášť dispozičný princíp, princíp kontradiktórnosti konania a zásada formálnej pravdy majú v sporových konaniach podľa Civilného sporového poriadku obrovský význam najmä vo vzájomnej kombinácii, pretože práve ich dôsledným uplatňovaním možno dosiahnuť stav, v ktorom zodpovednosť za výsledok sporu leží najmä na stranách sporu.

7. Odvolací súd pripomína, že posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Z hľadiska dobromyseľnosti držby ako podmienky nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním je právne relevantnou len tá skutočnosť, ktorá má objektívne znaky titulu [prípadne aj len domnelého (putatívneho)] nadobudnutia vlastníctva. Domnelým (putatívnym) titulom nadobudnutia vlastníctva je určitá skutočnosť, ktorá má navonok znaky riadneho nadobúdacieho titulu (v súlade so zákonom zakladajúceho vznik vlastníctva), chýba pri nej ale niektorá stránka (vlastnosť, znak), ktorú pre nadobudnutie vlastníctva vyžaduje objektívne právo. Takýmto domnelým titulom môže byť v praxi napríklad (a) dedičské rozhodnutie o nadobudnutí veci, ktorá však v čase smrti poručiteľa objektívne nepatrila do jeho majetku, (b) neprávoplatné rozhodnutie súdu určujúce vlastníctvo veci, (c) kúpna alebo darovacia zmluva, ktorá je z niektorého dôvodu neplatná (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. apríla 2017 sp.zn. 3Cdo/17/2016).

8. Medzi základné okolnosti, ktoré budú svedčiť o oprávnenosti držby veci patrí aj okolnosť, ako vec nadobudol – či mu svedčí nejaký oprávnený nadobúdaci titul. Subjektívny pocit držiteľa nemôže byť sám osebe podkladom pre vydržanie, ak nie je tento pocit vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby práva. (Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo260/2008 zo dňa 10. decembra 2008).

Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach

nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

9. V súvislosti s dlhodobým užívaním nehnuteľnosti sa otázka existencie dobrej viery držiteľa posudzuje z hľadiska objektívneho, t.j. podľa toho, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno od neho požadovať, nemal a nemohol mať pochybnosti o tom, že mu právo zodpovedajúce vlastníckemu právu patrí. Dobromyseľnosť držby zaniká v momente, keď sa držiteľ oboznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne boli spôsobilé vyvolať pochybnosti o tom, že mu toto právo patrí. Nejde preto o držbu dobromyseľnú, pokiaľ držiteľ vedel od počiatku o skutočnostiach objektívne (u každého iného nachádzajúceho sa v obdobnej situácii) spôsobilých vyvolať pochybnosti o tom, že mu toto právo patrí.

10. Pre naplnenie podmienok vydržania bez ďalšieho nepostačuje len užívanie pozemku alebo vykonávanie práva, ktoré naplnenie z dôvodov vydržania je potrebné splnenie nasledovných náležitostí: Faktické ovládanie veci alebo vykonávanie práva. Pritom fakticky vec ovláda nielen ten, kto ju má priamo fyzicky u seba, ale aj ten, kto má príslušenstvo veci, ktoré mu umožňuje vec ovládať. Nevyklučuje sa ani spoločná držba veci alebo vykonávanie práva viacerými subjektami, napr. aj manželmi ak sú splnené potrebné predpoklady oprávnenej držby. Vôľa nakladať s vecou alebo s právom ako so svojimi. To znamená správať sa k veci tak, ako by držiteľovi vlastnícky patrila, obdobne to platí aj vo vykonávaní práva. Dobrá viera, že mu vec alebo vykonávanie práva patria. Tú skutočnosť držiteľ veci alebo vykonávateľ práva je dobromyseľný (bona fide) alebo nedobromyseľný (mala fide) treba vždy zhodnotiť objektívne a nielen zo subjektívneho hľadiska, z hľadiska osobného presvedčenia samotného držiteľa veci, resp. vykonávateľa práva. Treba tu mať na zreteli, že dobromyseľnosť ako vnútorný psychický stav nemožno priamo dokázať. Možno o nej usudzovať iba z okolností, z ktorých sa tento psychický stav navonok prejavuje. Základným rozlišujúcim kritériom je, či držiteľ veci alebo vykonávateľ práva pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti daného prípadu rozumne od neho požadovať, mohol alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda alebo právo, ktoré vykonáva patria. Okolnosti, z ktorých možno usudzovať na existenciu dobromyseľnosti musí svoje preukázať držiteľ veci, resp. vykonávateľ práva (nadobúdaci titul i keď neplatný, napr. kúpna alebo darovacia zmluva). Takže subjekt, ktorý sa bude dovolávať súdnej ochrany podľa § 130 ods. 2 bude musieť okrem iného tvrdiť, resp. preukázať okolnosti, z ktorých možno usudzovať na jeho dobromyseľnosť, teda okolnosti svedčiace o poctivosti právneho dôvodu nadobudnutia veci, resp. práva, nie samú dobromyseľnosť ako vnútorné presvedčenie psychický stav.

11. Pri poskytovaní súdnej ochrany v súvislosti s nadobúdaním vlastníckeho práva vydržaním treba za podstatu a zmysel základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd považovať taký výklad ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka, ktorý podporuje zákonnú intenciu uviesť do súladu dlhodobý faktický stav nepretržitej držby oprávneným držiteľom (ktorý je po stanovenú dobu objektívne presvedčený o svojom domnelom vlastníckom práve) so stavom vlastníckym. A contrario, výklad, ktorý túto možnosť vylučuje, resp. ju obmedzuje podstatným spôsobom, nemôže byť považovaný za ústavne konformný.

12. Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018).

Odvolací súd v tejto spojitosti poukazuje na judikatúru R 50/1985 (s. 280, ods. 5): Účastníci zriaďujú vecné bremená buď priamo v zmluve o prevode nehnuteľnosti, v ktorej je zriadenie vecného bremena jedným z bodov zmluvy a hodnota vecného bremena sa berie do úvahy pri určení výšky kúpnej ceny, alebo samostatnou zmluvou o zriadení vecného bremena.

Z IV (s. 429, ods. 7, s. 430, ods. 1): Práva zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť aj vydržaním. Tieto práva prechádzajú na nadobúdateľa, len čo boli splnené podmienky vydržania.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3MCdo 7/2008: Z ustanovenia § 151o ods. 1 prvá veta OZ vyplýva, že nevyhnutnou podmienkou vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je (medzi iným) existencia právneho dôvodu, z ktorého subjekt so zreteľom na všetky okolnosti vyvodzuje a je v dobrej viere, že v určitom právnom vzťahu (v skutočnosti len domnelom) jemu patrí právo k cudzej veci spôsobilé byť obsahom vecného bremena a niekto iný je nositeľom povinnosti trpieť výkon tohto práva. Ďalšou nevyhnutnou podmienkou tohto spôsobu nadobudnutia práva je, aby oprávnený subjekt toto právo po zákonom určenú dobu nerušene aj fakticky vykonával a bol počas celého plynutia tejto doby dobromyseľný v tom, že je jeho oprávneným vykonávateľom. Predpokladom dobrej viery oprávneného držiteľa práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je presvedčenie, že mu právo zodpovedajúce vecnému bremenu patrí. Toto jeho presvedčenie musí byť podložené konkrétnymi skutočnosťami, ktoré ho k nemu oprávňujú. Oprávnený držiteľ práva zodpovedajúceho vecnému bremenu musí byť „so zreteľom na všetky okolnosti“ v dobrej viere, že sa stal oprávneným subjektom práva na základe zákonom predpokladaného spôsobu vzniku vecného bremena, teda že právo, ktoré k cudzej veci vykonáva, mu patrí, lebo riadne vzniklo alebo na neho riadne prešlo.

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 5Cdo/260/2008: Vo všeobecnosti je možné vecné bremeno charakterizovať ako vecné právo, ktoré obmedzuje vlastníka nehnuteľnej veci v prospech niekoho iného tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať (pati, facere, non facere). Vyznačuje sa teda tým, že spočíva v obmedzení vlastníka nehnuteľnosti buď na prospešnejšie využívanie nehnuteľnosti iného konkrétneho vlastníka, alebo na prospech určitej fyzickej alebo právnickej osoby, toto obmedzenie je späté so zaťaženou nehnuteľnosťou (obmedzenie vlastníka) v prospech panujúcej nehnuteľnosti. Práva zodpovedajúce vecným bremenám sú spojené buď s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti alebo patria určitej osobe (§ 151n a nasledujúce Občianskeho zákonníka).

13. Právnym dôvodom vzniku vecného bremena môže byť, rovnako ako u vlastníckeho práva zmluva, dedenie, rozhodnutie príslušného orgánu, zákon a vydržanie. Oprávnenie zodpovedajúce vecnému bremenu teda možno nadobudnúť aj vydržaním. Predpokladom tohto spôsobu nadobudnutia je nepretržitý výkon práva po dobu najmenej desať rokov, ak sú splnené aj ostatné podmienky podobné vydržaniu vlastníckeho práva, uvedené v § 134 Občianskeho zákonníka. Vylúčené je vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k nehnuteľnostiam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo vo vlastníctve zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka).

Aj keď právna úprava vydržania je súčasťou právneho poriadku a spolu s ním podlieha zmenám zodpovedajúcim stupňu vývoja spoločnosti, možno vo všeobecnosti konštatovať, že zákonnými podmienkami vydržania boli oprávnená držba, uplynutie zákonom určenej vydržacej doby a spôsobilý predmet vydržania.

14. Okrem vlastníckeho práva možno vydržať aj vecné bremeno, resp. právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Žiadne iné vecné alebo obligačné právo už nemožno na základe vydržania nadobudnúť. Občiansky zákonník v § 151o ods. 1 ustanovuje, že vecné bremeno (právo zodpovedajúce vecnému bremenu) možno nadobudnúť jeho výkonom (vydržaním), pričom ustanovenie § 134 OZ sa použije obdobne.

15. Kľúčové okolnosti prejednávanej veci súd prvej inštancie odôvodnil najmä v bode 10 napadnutého rozsudku a z dokumentu zo dňa 08.06.1976 vyplýva, že právny predchodca žalobkyne N. A. od právnej predchodkyne žalovaných A. K., odkupuje do osobného vlastníctva pozemok záhrady 10 m² na prechod za dohodnutú sumu 1.000,- Kčs s podmienkou, že právny predchodca žalobkyne ohradí pletivo a potok upraví, tak aby nebola spôsobená škoda (č.l. 165 spisu).

Pokiaľ z ďalších skutkových okolností vyplýva, že žalobkyňa narodená v roku XXXX N. XX rokov, keď sa toto právo prechodu začalo užívať a vedela, že prechádzajú cez pozemok jednej tety, ktorá bývala v domčeku, ktorý od nej neskôr žalovaní kúpili a prechod sa využíval v šírke asi jedného metra v dĺžke 10 m, čo napokon zodpovedá aj uvedenej dohode (pozri č.l. 165 spisu), a z uvedených okolností obsiahnutých v bode 3 napadnutého rozsudku vyplýva, že prechod sa užíval do roku 2018, tak so zreteľom na uvedené skutkové okolnosti sa možno opodstatnene domnievať, že žalobkyňa vzhľadom na jej presvedčenie so zreteľom na všetky okolnosti, bola dobromyseľná a nerušená v užívaní vecného bremena. V podstate od roku 1974 vykonával jej právny predchodca ako aj žalobkyňa právo zodpovedajúce vecnému bremenu prechodu po 10 m² korešpondujúcich s dohodou právnych predchodcov strán sporu, preto odvolací súd považuje odvolacie námietky zo strany odvolateľa za neopodstatnené.

Odvolačný súd súhlasí s právnym posúdením tak, ako ho vykonal súd prvej inštancie v bodoch 29 až 33, pričom za hore uvedených skutkových okolností žalobkyňa vstúpila do oprávnenej držby na základe dedičského rozhodnutia G. XX/XX - osvedčenie o dedičstve, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 24.11.1999 originárnymi účinkami nadobudnutia práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu v rozsahu tak, ako to uviedol súd prvej inštancie vo výroku I. dňom 25.11.2009.

16. Judikatúra súdov vrátane európskeho súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia (porov. rozsudok L. proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Q. a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I; uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2004 sp.zn. III. ÚS 209/04).

17. Pre neopodstatnenosť odvolacích dôvodov je nevyhnutné konštatovať vecnú správnosť napadnutého rozsudku a za stavu pokiaľ správny výrok vo veci samej zodpovedá aj správny výrok o trovách konania, odvolací súd rozsudok ako vecne správny so stotožnením sa s odôvodnením napadnutého rozsudku potvrdil (§ 387 ods. 1, 2 CSP).

18. Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).